

הלכות יום ביום

הלכות ברכות

דיני נטילת ידיים וסעודה

חובר וסודר בעזר החונן לאדם דעת ע"י

משה מרדכי קארפ

מח"ס "משמרת מועד" "הלכות חג בחג" ו"הלכות שבת בשבת"

ירושלים ה'תשע"ה

©
כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל
Printed in Israel

נדפס על נייר שאין בו חשש חילול שבת ח"ו

להשיג אצל המחבר:
רח' שדי-חמד 15
קרית-ספר

מפתח הענינים

הקדמה	ג
פרק א	פת שחרית וזמן קביעות סעודה
פרק ב	דיני נטילת ידים, מצות הנטילה החיוב והברכה
פרק ג	דבר שטיבולו במשקה
פרק ד	דיני הכלי וכח גברא וטבילת ידים
פרק ה	דיני המים לנטילה וטהרתן
פרק ו	דיני חציצה בנטילת ידים
פרק ז	דיני הנטילה וטהרת הידים
פרק ח	דיני בציעת הפת וברכת המוציא
פרק ט	על איזה פת בוצעין
פרק י	דיני ברכת המוציא לרבים הקובעים יחד סעודה
פרק יא	ההנהגה בסעודה עם המלצר והאורחים
פרק יב	ההנהגות שבסעודה
פרק יג	דברים הבאים בסעודה וקודם הסעודה
פרק יד	דיני שינוי מקום והיסח הדעת בסעודה

הספר יוצא לאור

לעילוי נשמת

רבי זאב ב"ר אברהם וולפסון זצ"ל

אשר מאם בתענוגי העולם

למען החזקת התורה הקדושה

וזכה להקים עולה של תורה ותשובה בדורנו

ולחשיב לבבות יהודים לאביהם שבשמים

ולחזקת החינוך העצמאי בכל שעותיו הקשות

ולמעמד דורות שלמים לתורה ויר"ש

נלב"ע כ"ה מנחם-אב תשע"ב

ת.ג.צ.ב.ה.

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעילוי נשמת

חנה סאשא בת אסתר ע"ה

ת.ג.צ.ב.ה.

הקדמה

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו, וזיכני להיות מיושבי בית המדרש, ולהגות בתורתו הקדושה, ולטעום מצוף אמריה ולהבין ולהשכל ולברר מקחה של תורה, ומאוצר מתנת חנם חנני השי"ת להוציא לאור ספרי "הלכות חג בחג" ו"הלכות שבת בשבת" וספרי "משמרת מועד" אשר תהלה להשי"ת התקבלו באהבה בבתי מדרשות ונתרבה על ידם כבוד שמים וכבוד התורה בבירור מקחה של תורה להגדיל תורה ולהאדירה, אשר זה עיקר תכלית חכמה להרבות כבוד שמים כי כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתחו וכל פעל ד' למענהו ויתרבה כבוד התורה וכבוד מלכות שמים, וכעת זיכני השי"ת גם להוציא לאור ספר "הלכות יום ביום", מההלכות הנוגעים יום ביומו ראשיתם בדיני נטילת ידים וסעודה, אשר רבות עמלתי עליהן וחלקם נאמרו ונתלבנו בחבורה בשיעורים בהלכות אלו, כי הם הלכות חמורות מאד בעניני טהרות וחילוקי דינים רבים בדקות הסברא והעיון מתחלקים לפרטים ומסתעפים לסעיפים רבים כפטיש יפוצץ סלע, ותהלה להשי"ת זכיתי לסדרם עלי ספר בהבאת מקורותיהן בש"ס והראשונים והפוסקים שמפיהם אנו חיים בביאור סברותיהם והדברים המתחדשים והמסתעפים מזה לדינא בצירוף מה שקבלנו מרבותינו זצ"ל זיע"א.

והנה כבר מילתי אמורה בהקדמת ספריי שאין אני ראוי ולא זכאי לזה גם כשהנני רואה הדבר המוגמר יודע אני שאין בי לא מיניה ולא מקצתיה ואיני יודע מהיכן והאיך יצא לאורה רק דבר א' היה דרוש ממני נשיאות לב ולזכות לסייעתא דשמיא ללא הרף, וכאשר נשאתי לבי לקרבה אל המלאכה זכיתי לראות סייעתא דשמיא גדולה וברכה בעמלי, שאין זאת אלא מזכות הרבים וזכות רבותי ואבותי שעמדו לי, ומהשי"ת אשאלה שלא יצא מכשול מתחת ידי שע"ז כל תפלותי ונזכה לכוין לאמיתה של תורה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

חמרא למריה וטיבותא לשקייה כי תהלה להשי"ת דורנו זכה לספרים רבים ועצומים של ראשונים ואחרונים מתנות נפלאות שלא היו לפני רבותינו הפוסקים, המסייעים טובא להאיר את הסוגיות ולגלות מטמונים וגנוזות ופנינים קרים, ברם זכור לטוב הגרש"מ יונגרמן זצ"ל

שסידר קובץ שיטות קמאי על סדר הש"ס והפיצם בישראל לשם שמים אשר יש שם חידושים נפלאים ואורות גדולים הגנוזים בתורת רבותינו הראשו' ז"ל, ומלבד זאת זכה דורנו לחיבורים יקרים ונפלאים בהלכה מגדולי ת"ח השוקדים על תלמודם בבירור מיקחה של תורה מי יתן כל עם ד' נביאים, וכמובן לא היה לנו הפנאי לזכות לראות בכל האור היקר הזה אבל נעזרתי מאד בכמה ספרים חשובים במלאכה זו ראשית בספר "הלכה ברורה" לידידי הגאון רבי דוד יוסף שליט"א שהוא ספר עצום ונפלא בפרט בביאור השיטות ראשונים ואחרונים רחב היקף וסברא ובמנהגי הספרדים ואשכנזים, מן השמים זיכהו בחיבור יקר זה על ש"ע או"ח השי"ת יזכהו לברך על המוגמר לתועלת הרבים הצריכים לו להגדיל תורה ולהאדירה. וכן נעזרתי בספר החשוב והמפורסם בתפוצות ישראל "פסקי תשובות" להגאון ר' שמחה רבינוביץ שליט"א, שהוא אוצר בלום מפסקי רבותינו הפוסקים וגדולי ההוראה וגם במנהגי הקהלות הקדושות, וכן בספר "מנחת גדעון" להרב הגאון גדעון גילקרויב שליט"א ליקוט נפלא על דיני נטילת ידים, וכן בחיבור היקר משנה ברורה הוצאת "דרשו" שנתפשט בישראל ע"י גדול מזכי הרבים בדורנו הרה"ג ר' דוד הופשטטר שליט"א והוא רב התועלת שליקטו בו כל פסקי פוסקי זמנינו במקומם [אך כמובן שאין זה אלא לעורר ואינו פוטר מחובת העיון והבירור של כל הלכה לאשורה], ובעוד ספרים וחיבורים נפלאים מי יתן כל עם ד' נביאים ויודעי שמו, ואנכי איני אלא כשמש המביא ומשמש בבית המדרש ומגיש לשלחן מלכים מאן מלכי רבנן.

והנה זכינו ללמוד ענינים אלו אצלנו בכולל "קהלות יעקב" בעירנו קרית ספר, והרבה מהדברים נאמרו בשעורים לבני החבורה הקדושה, והנני להודות בזה להת"ח הגדולים בני החבורה שעברו על הספר והעירו והאירו בהארות והערות ותיקונים, ובראשם להגאון ר' משה הסגל שליט"א שעבר והגיה והאיר עינינו בדברים יקרים, וכן לידידי הרב הגאון ר' יעקב הכהן ברגר שליט"א שרבות נעזרתי על ידו בכל שלבי עריכת הספר וסידורו ובעצות נכונות ובהערות נפלאות ומחכימות, ולהרב הגאון ר' זכריה בשארי שליט"א בעל המחבר הספרים החשובים והנפלאים שנתפשטו בישראל "שער החיים" על יורה דעה, שעזרני מאד בעריכת הספר והאיר עיני בהארות והערות חשובות, ואחרון חביב לבני היקר הרב

הגאון ר' יעקב שליט"א בעמח"ס שמוש זקנים שעבר על הספר הגיהו והאיר והעיר הארות והערות יקרות, כולם ישאו ברכה מאת ד' תהא משכורתם שלימה מעם השי"ת בזה ובבא ויעזרם השי"ת ע"ד כבוד שמו שיזכו כולם לרוב ברכה והצלחה וסיעתא דשמיא בתורה ויר"ש ורוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ולעסוק בתוה"ק בהרחבת הדעת ולכל טוב סלה.

הנה זכיתי מעודי לישב בצילם של גדולי ישראל זצ"ל רבותינו גדולי הדורות ראשית אצל רבינו הגדול קדש הקדשים מרן הקהלות יעקב זצ"ל אשר זכיתי הרבה לקירבתו אשר הדריכני ולימדני אורח חיים למעלה למשכיל וזכיתי לזכות לראות מקצת ממעשיו והנהגתו הקדושה אשר זהו מה שעומד לעינינו כל היום בגירסא דינקותא, ולאחר מכן זכיתי לחסות בצל כנפיו של רבנו הגדול פוסק הדור מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל והרבה תורה והוראה ודרך ההוראה והנהגה קבלנו מרבינו זצ"ל בתוה"ק ובכל תהלוכות החיים, ואשר אמרנו בצילו נחיה בגויים באותה קדושה נוראה שזכינו לראותו שוקד על תלמודו וגורס באהבה נוראה אשר לא יסולא בפז, ומאותו יום המר והנמהר אשר עלה בסערה השמימה יתומים היינו ואין אב אין לך יום שאין קללתו מרובה ובכל יום ויום מרגישים יותר בחסרון הגדול הזה. וממעט השרידים אשר הותיר השי"ת לנו גם אלו אזלא ונדלדלה, ולאחרונה הלכו מעמנו פוסק הדור מרן הגאון הגדול בעל השבט הלוי זצ"ל, אשר היה למופת בהרבצת תורה והוראה וקדושה במדת התפארת בקירוב הת"ח והתלמידים להאיר פנים לישראל. ואחריו הלך מעמנו הגאון האדיר מרן הגר"ח גריינימן זצ"ל בעל החידושים וביאורים, אשר הרבה ינקתי מעמו בצעירותי בתורה ודקדוק הדין, וזכה להקים עולה של תורה לאחינו הספרדים ולתנועת התשובה של ערכים וקידש שם שמים בחייו ובמותו שקיבל על עצמו יסורים של אהבה, ואשר חיבוריו הגדולים על כל הש"ס מעידים על גודל עמלו בתוה"ק ואף רבים מחידושי תורתו הובא בספר משמו, ובפרט המכתבים שהוציאו לאור כעת שבו מעורר בעיקר על עניני בין אדם לחבירו ושמירת הדיבור.

ועתה מה נאמר ומה נדבר לעת כזאת אשר מי פילל ומי מילל כי כמעט בטלה תורת בין אדם לחבירו וכל המושגים והמוסר שקבלנו מרבותינו נתעוותו לאחרונה, ודורסים על הלכות בין אדם לחבירו בריש גלי ויש מתשב"ר המתחנכים בגירסא דינקותא לבעוט ולזלזל ולהשפיל ונתקיים בנו

בעו"ה נער ירהב בזקן, ונתמעט כבוד התורה וחכמיה לאין ערוך במעשה שטן נורא המקטרג בין תלמידי חכמים קודם ביאת המשיח, אשר כידוע בזוה"ק אין הגאולה באה אלא כשישראל יהיו באחדות גמורה וכמו שהאריך בספר חרדים בהקדמה פרק ז' שלכן נתארך גלותינו כ"כ בעון מחלוקת ושנאת חינום שהגאולה העתידה תהיה רק כאשר נהיה כולנו כגוי אחד בארץ עיש"ב החוצבים, וכל רבותי ששימשתי מעודי עיקר תביעתם וזהירותם היה בדקדוק הדין של בין אדם לחבירו מלבד הדקדוק והחומר של בין אדם למקום. ולאחרונה נלקח מעמנו מורי ורבי הגאון הצדיק רבי מרדכי עמרם יעקובזון זצ"ל משגיח דיישיבת רוז'ין ונצח ישראל, אשר היה עובד ד' כל ימיו ובכל רגע עבד להשי"ת והעמיד לגיונות של תלמידים ת"ח ראשי ישיבות צדיקים וחסידים עובדי ה', ואשר העמיד אותנו על רגלינו בכל ההנהגה של הזהירות בבין אדם למקום ובין אדם לחבירו ועשיית חסד עם הבריות, והנני כותב זאת למזכרת לדור הבא שלא זכו לכל זה שידעו שאי אפשר לזכות לעלות בהר ד' מלבד החיזוק והתמדה בתוה"ק ללא הרף שהוא התנאי הראשון לקבלת עול תוה"ק, אלא בצירוף הזהירות והדקדוק בבין אדם לחבירו קלה כבחמורה שע"ז עיקר דינו של אדם, צא ולמד ממה שמנו חז"ל באלו שלא זכו לעולם הבא שעם כל תורתם עיקר דינם הוא ע"י שלא נזהרו בבין אדם לחבירו ואיבדו עולמם ד' ירחם, וכעת כאשר באים ימי אלול ימי הרצון הרחמים והסליחות והקרבה להשי"ת "אני לדודי ודודי לי" חובה עלינו להתחזק ביתר שאת בלימוד התורה ויראת שמים והעיקר בקירוב לבבות באהבת הבריות כאיש א' בלב א' כחטיבה א' לכל דורשי ד' ומבקשיו בלא חציצה ומחיצה ושלא יהיה קפידא שנאה ותחרות בינינו אך ורק לימוד זכות ועשיית חסד בממון ובגוף איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק ונתחזק לעבודת אלקינו ובזכות זה נזכה כולנו במהרה לכו"ח בסשצ"ג ול"ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל".

והנה עלי להודות בזה ליד"נ הרה"ג ר' אהרן וולפסון שליט"א מעמודי התורה והחסד בדורנו אשר עומד לימיננו בכל עת בהחזקת תורה וחסד, וחלקו רב גם בהוצאת ספר זה. יהי ה' אלוקיו עמו להמשיך לקיים מפעליו הגדולים של אביו הדגול הר"ר זאב וולפסון זצ"ל ולהרחיב גבולות הקדושה ביתר שאת אשר אין קץ וערוך לזכויותיו הרבים אשר כלל ישראל חב להם. יה"ר שיזכה לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ולשפע ברכה והצלחה וכל טוב סלה, ולכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים.

והנני מודה להשי"ת על שעבר ומבקש על להבא, עד הנה עזרונו
רחמיך ואל תטשנו ד' אלקינו לנצח שנזכה להגות בתוה"ק בשמחה
ובאהבה כל הימים ביתר שאת וביתר עז ולזכות לחבר עוד חיבורים על
הש"ס והש"ע לכבוד התוה"ק ובבירור מיקחה של תורה ולא ניכשל בדבר
הלכה, ולכוין לאמיתה של תורה, ולזכות לראות כל צאצאינו וצאצאי
צאצאינו הוגים בתורה הק' ועמלים בה בטהרה וקדושה ולא תמוש התורה
מפינו ומפי זרענו וזרע זרענו עד עולם. **משה מרדכי קארפ**

לזכרון עולם בהיכל הי'

לעילוי נשמת אבי מורי
הר"ר זי שא אהרן ב"ר עזריאל חיים זללה"ה
נלב"ע ב"ב אלול תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

לזכרון עולם בהיכל הי'

לעילוי נשמת מורי חמי
הגה"צ רבי ישראל ב"ר יעקב מרגלית זללה"ה
נלב"ע זאת חנוכה ב' מכת תשמ"ח

וזוגתו הצ' מרת חנה שרה רבקה ע"ה
בת הגה"צ רבי שלמה סאבעל צוק"ל
נלב"ע ט"ו מכת תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.